

Andrzej Wiśniewski

"Organizacja sądownictwa i prokuratury w Wojsku Polskim", J. Polan-Haraschin, Kraków 1961 : [recenzja]

Palestra 5/9(45), 83-84

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

działu I autor omawia obrót gruntami chłopskimi w okresie międzywojennym oraz w Polsce Ludowej do 26.VII.1957 r.

W rozdziale II omówione jest nabycie nieruchomości rolnej w świetle ustawy z dn. 13.VII.1957 r. o obrocie nieruchomościami rolnymi. Autor wskazuje tu, że pojęcie nieruchomości rolnej nie jest całkowicie zbieżne z pojęciem gruntu chłopskiego, gdyż nieruchomościami rolnymi w rozumieniu ustawy są również grunty stanowiące własność osób prawnych, a w pewnym zakresie nawet państwa. Niekiedy zaś nie uważa się za nieruchomości rolne gruntów pod budynkami, chociaż są one gruntami chłopskimi, jeśli właściciel ich jest rolnikiem. Za grunty chłopskie można uważać również grunty rolników na terenie miast. Powyższe rozbieżności wynikają z tego, że pojęcie gruntu chłopskiego opiera się na danych dotyczących osoby jego właściciela lub użytkownika, podczas gdy pojęcie nieruchomości rolnej opiera się na cechach charakteryzujących samą nieruchomość. W dalszych wywodach autor omawia różne rodzaje nabycia nieruchomości rolnej, analizując także wprowadzone przez ustawę ograniczenia w nabywaniu nieruchomości rolnych przez osoby fizyczne. Ograniczenia te ustawa wprowadza w następujących dziedzinach: 1) co do kwalifikacji osób nabywających nieruchomości rolne, 2) co do obowiązku spłaty należności państwa, jeśli nieruchomość została nabyta na podstawie przepisów o przeprowadzeniu reformy rolnej lub przepisów o osadnictwie, 3) co do norm obszarowych. Autor wnikliwie analizuje te dziedziny ograniczeń, dając własne rozwiązania spornych problemów oraz postulując odpowiednie rozwiązania ustawodawcze.

Dalsze rozważania autora (rozd. III) dotyczą problematyki nieformalnego obrotu nieruchomościami rolnymi. Autor omawia tu dyskusyjne zagadnienie formy umowy zobowiązującej do przeniesienia własności nieruchomości, przedstawia przyczyny i postacie nieformalnego obrotu oraz analizuje orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące skutków prawnych nieformalnych umów dotyczących obrotu gruntami. Autor podkreśla, że w dziedzinie nieformalnego obrotu gruntami zarysowało się szczególne rozdzielenie ustawy i życia, teorii i praktyki. W zasadzie obrót ten uchodzi za nielegalny: umowa zawarta bez zachowania formy notarialnej jest bezwzględnie nieważna i nie rodzi żadnych skutków prawnych, nabywca nie staje się właścicielem i nie nabywa nawet obligacyjnego roszczenia o przeniesienie własności. To stanowisko *in abstracto* podtrzymuje również najwyższa instancja sądowa. Jednakże w konkretnych wypadkach praktyka sądowa sankcjonuje transakcje nienotarialne, społeczną opinię wsi o skuteczności tych umów uważa za wyraz zasad współżycia społecznego, udziela nabywcy daleko idącej ochrony, a w pewnych wypadkach przyznaje mu coś w rodzaju roszczenia windykacyjnego (wprawdzie na podstawie przepisów kodeksu zobowiązań, a nie prawa rzeczowego). W konkluzji rozdziału autor wskazuje sposoby rozwiązania tej sytuacji *de lege ferenda*.

W ostatnim IV rozdziale pracy autor omawia dziedziczenie i działy nieruchomości rolnych. Omówiony tu jest wpływ dziedziczenia nieruchomości rolnych na strukturę rolnictwa, znaczenie interesu społeczno-gospodarczego przy działach nieruchomości rolnych oraz umowne i sądowe działy nieruchomości rolnych. Końcowe rozważania dotyczą niektórych zagadnień zniesienia współwłasności nieruchomości rolnej.

J. Polan-Haraschin: *Organizacja sądownictwa i prokuratury w Wojsku Polskim. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rozprawy i studia — tom XL. Nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 1961, s. 216.*

W serii cennych monografii wydawanych nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego ukazała się omawiana praca, która w pewnej mierze stanowi rozwinięcie i kontynuację wydanej (także nakładem UJ) w 1959 r. książki S. Włodyki pt. *Organizacja Sądownictwa*.

W pracy swej autor dąży do przedstawienia organizacji sądownictwa i prokuratury w rozwoju historycznym, toteż początkowe rozdziały pracy dotyczą, poza rozważaniami wstępnymi, omówienia organizacji sądownictwa i prawa karnego wojskowego w Polsce przedrozbiorowej oraz po rozbiorach.

Rozdział IV pracy poświęcony jest organizacji sądownictwa i prokuratury wojskowej w okresie międzywojennym.

Na szczególną uwagę zasługuje rozdział V pracy, w którym autor przedstawia mało na ogół znaną organizację sądownictwa i prokuratury wojskowej w okresie II wojny światowej. Omówione tu jest zarówno funkcjonowanie polskiej wojskowej służby sprawiedliwości w jednostkach sformowanych na zachodzie, jak i konspiracyjne sądownictwo wojskowe w kraju w okresie okupacji oraz służba sprawiedliwości Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR.

Ostatni, najobszerniejszy (VI) rozdział pracy poświęcony jest przedstawieniu organizacji sądownictwa i prokuratury wojskowej w Polsce Ludowej.

Do pracy dołączone są aneksy dotyczące tematycznie rozdziału V i częściowo VI, a zawierające ciekawe dokumenty, jak wypisy z umowy rządu polskiego z rządem francuskim z dn. 4.IX.1939 r. w sprawie odbudowy Armii Polskiej wraz z protokołem z 4.I.1940 r. odnoszącym się do organizacji polskiej wojskowej służby sprawiedliwości we Francji, wyciąg z porozumienia dotyczącego Polskich Sił Lądowych i Powietrznych zawartego między rządem polskim a rządem Wielkiej Brytanii wraz z protokołem z dn. 22.XI.1940 r. w sprawie jurysdykcji nad Polskimi Siłami Zbrojnymi, regulamin Gwardii Ludowej oraz rozkazy z lat 1943 — 1945 odnoszące się do Korpusu Sprawiedliwości Ludowego Wojska Polskiego.

W pracy zamieszczona jest także obszerna bibliografia oraz streszczenia w językach rosyjskim, francuskim i angielskim.

*

W. Suchecki: *Geneza federalizmu radzi*

Praca ta jest pierwszą monografią polskiego autora na temat federalizmu radzieckiego, który to temat należy do najtrudniejszych w radzieckim prawie konstytucyjnym i w teorii prawa socjalistycznego, jak o tym pisze w słowie wstępnym prof. S. Ehrlich. Bez wątków zaś w rozgaleźniczą problematykę genezy radzieckiej federacji nie sposób ani zrozumieć rozwoju radzieckiego państwa związkowego, ani dać teoretycznej analizy federalizmu socjalistycznego.

Federacja radziecka miała służyć rozwiązaniu zagadnienia narodowościowego, toteż I rozdział pracy omawia stosunki narodowościowe w Rosji przedrewolucyjnej oraz zagadnienie prawa do samostanowienia narodów.

W następnym rozdziale autor przedstawia zasady prawno-ustrojowe federacji radzieckiej, a w rozdziale III stosunki między republikami radzieckimi w okresie 1917 — 1922 r.

Rozdział IV poświęcony jest omówieniu utworzenia radzieckiego państwa związkowego.